

**Міністерство освіти і науки України
Інститут інноваційних технологій та змісту освіти**

**ПРОГРАМИ
для спеціальних класів
для дітей зі складними порушеннями розвитку
спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів
для дітей зі зниженим слухом**

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

1-4 класи

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Укладач: Квітка Н.О., науковий співробітник
лабораторії проблем інклюзивної освіти
Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

Київ – 2008

ПРОГРАМА
(для дітей зі зниженим слухом з розумовою відсталістю)

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Пояснювальна записка

Програма з курсу „Образотворче мистецтво” для дітей із складними вадами розвитку (глухих та зі зниженим слухом з розумовою відсталістю) має на меті виховання художньої культури учнів та активізацію їх творчої діяльності на основі досягнення освітньої (засвоєння елементарних художньо-естетичних знань та оволодіння графічно-практичними вміннями і навичками) та корекційно-розвивальної (сенсорний, інтелектуальний, емоційний розвиток) цілей.

Відповідно до вимог Державних стандартів спеціальної освіти (початкова ланка) дітей із порушеннями слуху (глухих та зі зниженим слухом) та Державного стандарту (початкова ланка) дітей із обмеженими розумовими можливостями предмет „Образотворче мистецтво” реалізує змістові лінії візуального мистецтва: основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність.

Змістова лінія реалізується у процесі опанування художньо-естетичних знань, сприймання, розуміння і репродукування художніх образів та оволодіння графічно-практичними вміннями й навичками. Вона передбачає ознайомлення молодших школярів із понятійним апаратом образотворчого мистецтва та вироблення на цій основі елементарних образотворчих умінь та навичок і реалізується шляхом запровадження у практику навчання таких різновидів занять: декоративне малювання, малювання з натури, тематичне малювання.

Поступово відбувається систематичний розвиток емоційного сприймання художнього образу в мистецтві та житті і посиленого відтворення його у творчих роботах з урахуванням вікових та психофізичних особливостей розвитку і практичного досвіду учнів.

Завданнями шкільного курсу „Образотворче мистецтво” є:

- засвоєння елементарних основ образотворчого мистецтва й оволодіння графічно-практичними вміннями й навичками малювання з натури, декоративного малювання;
- корекція недоліків пізнавальної діяльності учнів шляхом систематичного, цілеспрямованого розвитку умінь розпізнавати і визначати форму, будову, розміри, забарвлення, просторове розташування предметів у навколишній дійсності й в творах мистецтва;
- аналіз та порівняння (виявляти подібність і відмінність) предметів та явища, знаходження суттєвих ознак, визначення послідовності роботи під час малювання, здійснення контролю за своєю роботою, оцінювання результатів; розвиток мови та різних функцій мовлення; виправлення недоліків моторно-рухової сфери, розвиток сенсорних здібностей; формування уявлень про візуальне мистецтво, ознайомлення з його роллю у житті людей;
- розвиток емоційно-естетичного ставлення до предметів і явищ навколишнього світу й творів візуального мистецтва, інтересу до художньо-творчої діяльності, здатності до сприймання, розуміння і відтворення художніх образів;
- виховання у школярів основних моральних якостей особистості: працелюбності, охайності, наполегливості, дисциплінованості, вміння працювати самостійно і в колективі тощо.

Для вирішення завдань курсу „Образотворче мистецтво” у початковій ланці слід використовувати такі різновиди занять: декоративне малювання; малювання з натури; тематичне малювання. Запровадженню цих видів занять у практику навчання має передувати пропедевтична робота, що проводиться у першому класі на початку першого півріччя.

З метою вивчити характерні особливості дітей та ознайомити їх з основами образотворчої грамоти у *пропедевтичний період* вчитель має проводити роботу, спрямовану на розвиток в учнів уваги, сприймання, уявлень про форму, колір, розмір, будову складових частин предметів, їх просторові відношення; відпрацювання вмінь сприймати мову вчителя, організувати своє робоче місце, користуватися основним навчальним приладдям (олівцем, гумкою, зошитом для малювання тощо), проводити від руки прості лінії, різноманітні геометричні фігури, нескладні малюнки; корекцію й розвиток моторно-рухової сфери; формування технічних вмінь; удосконалювання диференційованих рухів пальців і кисті руки.

В цей період важливо застосовувати різні вправи на формування просторових уявлень, на розпізнавання кольорів, на розпізнавання і називання предметів, їх форм, розмірів, тощо. Необхідно сформувати в учнів уміння малювати від руки лінії в різних напрямках. Слід прагнути, щоб учні усвідомлено виконували графічні дії за допомогою олівця у заданому напрямку, змінювали напрямок руху, припиняли ці дії в потрібній точці. Інтерес до роботи в учнів значно підвищується, якщо ці лінії мають певне прикладне значення (діти малюють “доріжки”, “мотузочки”, “нитки” тощо).

Декоративне малювання є найбільш доступним і зрозумілим для розумово відсталих глухих учнів. Воно має значну цінність як для вирішення навчальних, корекційно-розвивальних цілей, так і для естетичного виховання дітей, розвитку елементів творчості в самостійній практичній роботі.

На уроках декоративного малювання учні складають різні візерунки у смузі, трикутнику, квадраті, колі, призначених для прикрашання предметів побуту, а також оформляють святкові листівки, плакати, тощо. Учні опановують вміння гармонійно поєднувати кольори та повторювати або чергувати елементи орнаменту.

На уроках декоративного малювання слід ознайомлювати учнів з кращими зразками декоративно-прикладного мистецтва, адже демонстрація творів народних майстрів дозволяє дітям зрозуміти красу виробів, доцільність використання їх у побуті. Під час занять школярі одержують відомості про застосування візерунків на іграшках, одязі, тканині, посуді тощо, знайомляться з художнім різьбленням по дереву, керамікою й іншими творами декоративно-прикладного мистецтва.

В початкових класах необхідно систематично використовувати повний показ і розгорнуте пояснення вчителем послідовності виконання орнаменту. Завдання з декоративного малювання повинні мати певну послідовність: малювання орнаментів за готовими зразками, за заданою схемою, з поданих елементів, самостійне малювання. При цьому частину завдань у початкових класах доцільно пропонувати учням виконувати, наслідуючи дії вчителя.

Спочатку учні вчать малювати орнаменти з геометричних елементів, чергуючи їх за формою, кольором, розміром, а потім переходять до малювання візерунків на основі декоративної переробки природних форм. Під час малювання візерунків у смузі з рослинних або геометричних елементів потрібно розподілити смуги на рівні частини. Розподіл можна виконувати за допомогою прямокутника-мірки з картону. В отриманих прямокутниках або квадратах учні малюють візерунки.

Значну роль на уроках декоративного малювання має підготовча робота, в процесі якої учні порівнюють та визначають за допомогою вчителя форму, колір, розмір, геометричні та рослинні елементи, що допомагає їм усвідомити побудову орнаменту. На уроках з декоративного малювання формуються основні технічні й образотворчі уміння учні.

З метою навчити дітей *малювати з натури*, тобто відтворювати в малюнку певний предмет чи об'єкт необхідно допомогти їм обстежувати його (визначити форму, забарвлення, розмір тощо). Важливо враховувати, що предмети та об'єкти зображення мають бути нескладної форми і розташовуватися дещо нижче рівня зору у фронтальному положенні, щоб їх малювання не потребувало передачі явищ лінійної перспективи. Для цієї роботи вчитель має розташовувати предмети

так, щоб надати кожному можливість ретельно аналізувати об'єкт. Якщо моделі для малювання невеликого розміру, то їх слід роздати кожному школяру на робоче місце. Різноманітні предмети підбираються з урахуванням графічних можливостей учнів.

Для реалізації художньо-образотворчих завдань учні мають виконувати ряд розумових дій. Насамперед, це усвідомлення мети та кінцевого результату роботи, розуміння інструкцій вчителя, усвідомлення особливостей наочно сприйнятого об'єкта зображення, планування образотворчої діяльності, оцінки власних досягнень. Для того, щоб учні дотримувалися певної послідовності під час малювання з натури, вчителю необхідно на кожному уроці пояснювати і показувати закономірності побудови реальної форми предмета, визначати всі етапи його відтворення. Дуже важливо навчити школярів постійно порівнювати свій малюнок із натурою та зіставляти окремі деталі малюнка між собою. Слід розвивати в учнів вміння застосовувати середню (осьову) лінію, а також користуватися найпростішими допоміжними лініями.

Враховуючи вікові особливості та образотворчі здібності учнів, вчитель вирішує, на якому етапі малювати кольоровими олівцями чи використовувати акварельні фарби, гуаш. Користуватися фломастерами та кульковими ручками бажано лише як графічним засобом.

Зображення явищ навколишнього середовища й ілюстрування уривків із літературних творів є змістом уроків *тематичного малювання*.

Основним завданням тематичного малювання в початкових класах повинно бути зображення окремих предметів і об'єктів, простих за формою і кольором. Необхідно систематично і цілеспрямовано формувати в учнів навички вміння планувати послідовність малюнка, вміння визначати виражальні засоби композиції залежно від теми і задуму сюжету (композиційний центр, перший та другий плани).

Для створення будь-якого художнього образу у власних роботах, вчитель повинен зосередити свої зусилля на активізації зорових уявлень, формуванні в учнів задуму. Після пояснення та показу прийомів роботи вчитель має запропонувати учням визначити сюжет, назвати об'єкти зображення, які вони будуть малювати, де, як і в якій послідовності.

Уроки тематичного малювання сприяють розвитку мовленнєвої активності школярів. Для цього вчитель має використовувати різноманітні методичні прийоми: опис об'єктів, які включено до малюнку; визначення послідовності роботи над малюнком; називання графічних дій в процесі репродукування художніх образів; рішення завдань композиційного характеру; порівняння малюнка із зразком; повідомлення про виконану роботу; оцінка своєї роботи та робіт однокласників.

Для збагачення зорових уявлень школярів можна використовувати книжкові ілюстрації, таблиці з зображенням людей і тварин, різноманітні репродукції, плакати, листівки, фотографії тощо.

У малюнках на теми доцільно поряд із кольоровими олівцями використовувати гуаш.

Планування уроків образотворчого мистецтва має відповідати основним дидактичним вимогам із врахуванням художньо-естетичної специфіки предмета. При цьому незалежно від виду роботи можна виділити декілька етапів уроку.

I. Підготовча частина.

1. Організаційний етап (загальна організація дітей, підготовка необхідного навчального приладдя).
2. Вступ (мобілізація уваги, створення емоційної зацікавленості, підвищення мотивації образотворчої діяльності школярів).
3. Встановлення зв'язку між новим і попереднім матеріалом (проведення вправ, закріплення або повторення пройденого).

II. Основна частина.

1. Аналіз об'єкта зображення (натури або зразка), його форми, розміру, побудови, забарвлення, положення в просторі або виявлення сюжету малюнка (у тематичному малюванні).
2. Визначення послідовності виконання малюнка (планування діяльності).
3. Вказівки до початку роботи (рекомендації щодо композиції і техніки виконання малюнка, попередження можливих помилок).
4. Робота учнів над малюнком і керівництво процесом образотворчої діяльності (здійснення фронтального, диференційованого й індивідуального керівництва; повторне звернення уваги дітей до об'єкта зображення; активізація і стимуляція діяльності учнів; додатковий показ технічних прийомів малювання тощо).

III. Заключна частина.

1. Підведення підсумків уроку (розгорнутий аналіз результатів роботи учнів; фіксування уваги дітей на навчальних досягненнях та окремих недоліках; оцінка результатів роботи).
2. Організація закінчення уроку.

Плануючи урок образотворчого мистецтва, вчитель повинен передбачати єдність таких компонентів: навчально-виховні та корекційно-розвивальні завдання; тема або об'єкт роботи; вид роботи (декоративне малювання, малювання з натури, тематичне малювання); навчальне приладдя; основні поняття, активний і пасивний мовленнєвий матеріал, які учні повинні засвоїти на певному етапі навчання.

Складаючи тематичний план на рік, учитель має творчо підходити до розподілу тем, зважаючи на поступове ускладнення завдань, місцеві кліматичні умови, традиційні для даної області види декоративно-прикладного мистецтва. Кількість вказаних в програмі завдань відповідає кількості навчальних годин і вчителю надається можливість вибрати

певний варіант завдання або замінити його за своїм бажанням, але з урахуванням навчально-виховних та корекційно-розвивальних цілей, зазначених у програмі.

Уроки образотворчого мистецтва бажано проводити у спеціальних кабінетах (кабінетах образотворчого мистецтва або естетичного виховання), обладнаних необхідними навчальними посібниками, наочними засобами, технічною апаратурою.

Система оцінювання навчальних досягнень школярів ґрунтується винятково на позитивному ставленні до кожного учня незалежно від його природних здібностей до образотворчої діяльності. Оцінюється не рівень недоліків, а рівень досягнень учня у порівнянні з його попередніми досягненнями. Оцінювання відбувається відповідно до розділів навчальної програми, за якою працює вчитель. Оцінювання є не обов'язковим, а доцільним, заохочувальним.

1 клас

(35 год.; 1 год. на тиждень)

Пор №	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до знань і умінь учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1	2	3	4	5
1.	-	Основи образотворчого мистецтва (протягом року)		
		Образотворчі засоби.	Учень:	Формування слухо-зоро-вібраційних

		<p>Крапка. Лінія.</p> <p>Колір. Червоний, жовтий, зелений, синій, чорний, білий.</p> <p>Форма. Коло, трикутник.</p> <p>Простір. Орієнтування у навчальному просторі.</p> <p>Навчальне приладдя. Олівець, гумка, фарби, фломастери тощо.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою вчителя розрізняє кольори: червоний, жовтий, зелений, синій, чорний, білий; - за допомогою вчителя підбирає кольори залежно від змісту зображення; - за допомогою вчителя розрізняє предмети за формою (коло, трикутник) та розміром (малий та великий); - за допомогою вчителя зображує предмети різноманітної (круглої, трикутної) форми; - орієнтується у навчальному просторі; - знаходить середину, верх, низ на площині аркуша паперу за допомогою вчителя; - дотримується правил користування основним навчальним приладдям (м'яким олівцем, гумкою, фарбами, фломастером тощо); - за допомогою вчителя розрізняє образотворчі засоби; - за допомогою вчителя дотримується напрямку штрихів під час фарбування малюнку 	<p>відчуттів.</p> <p>Формування просторового орієнтування у процесі навчання.</p> <p>Формування вміння розпізнавати кольори та форми.</p> <p>Розвиток слухо-зоро-вібраційного сприймання мовлення вчителя.</p> <p>Формування сприймання та використання жестової мови.</p> <p>Розвиток пам'яті в процесі образотворчої діяльності.</p> <p>Формування уявлень про образотворче мистецтво та навколишній світ.</p> <p>Формування уявлень про образотворчу діяльність як цілеспрямований процес поетапного виконання художньо-образотворчих завдань.</p> <p>Формування мисленневих процесів порівняння на основі вивчення кольорів, форм та розмірів предметів.</p> <p>Формування наочно-образного мислення на основі визначення послідовності виконання художньо-образотворчих завдань.</p> <p>Розвиток мови та мовлення в процесі засвоєння активного і пасивного словника.</p> <p>Формування вміння повідомити про виконану дію (жестом, дактилем,</p>
--	--	---	--	--

		<p>Загальні положення образотворчої грамоти.</p>	<p>(вгору - вниз, зліва - направо, навскіс);</p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил організації робочого місця; - за допомогою вчителя визначає послідовність виконання образотворчих завдань; - за допомогою вчителя називає об'єкти, предмети малювання та відповідне навчальне приладдя. 	<p>словом).</p> <p>Розуміння інструкцій, словесних вказівок вчителя в процесі виконання практичних завдань.</p> <p>Формування слухо-зорової уваги в процесі мовлення вчителя.</p> <p>Формування позитивного ставлення до образотворчої діяльності.</p> <p>Формування інтересу до образотворчої діяльності.</p> <p>Формування навичок наслідування мовлення та дій вчителя (артикулювання, дактилювання, предметні дії тощо).</p> <p>Формування знань, умінь та навичок необхідних для виконання практичних завдань.</p> <p>Формування вміння користуватися звукопідсилювальною апаратурою індивідуального та групового використання.</p> <p>Формування позитивних рис характеру необхідних для виконання завдань (уважність, акуратність, організованість, дисциплінованість, працьовитість, бережливе ставлення до предметів, навчального приладдя тощо) в процесі образотворчої діяльності.</p>
--	--	---	--	---

2.	35	Образотворча діяльність		
		<p style="text-align: center;">Пропедевтичний період <i>Орієнтовна тематика</i></p> <p>2 Малювання різних видів і типів ліній. Використання ігрових вправ: прямі – „доріжка”, „паркан”; похилі – „дощик”; хвилясті – „хвиля”; дугоподібні – „місяць”; замкнуті кругові лінії – „м’яч”).</p> <p>2 Малювання декількох предметів круглої та трикутної форми за допомогою шаблонів (трафаретів), їх розфарбовування з дотриманням контуру (штрихи в одному напрямку).</p> <p>2 Малювання декількох предметів круглої та трикутної форми за опорними точками (коло – „м’яч”, „сонце”, „колесо”; трикутник – „дах”, „гора”, „кораблик”), їх розфарбовування із дотриманням контуру (штрихи в одному напрямку).</p> <p>1 Малювання різних за розміром предметів „Кульки великі та маленькі”.</p> <p>2 Малювання нескладних за</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою вчителя на площині аркуша паперу знаходить середину, верх, низ; - малює прямі вертикальні та прямі горизонтальні, похилі, хвилясті, дугоподібні, замкнуті кругові лінії; - за допомогою вчителя розрізняє лінії різних видів і типів; - за допомогою вчителя розрізняє і називає основні геометричні фігури (коло, трикутник); - за допомогою вчителя розрізняє і вибирає необхідні для розфарбовування кольори: червоний, жовтий, зелений, синій, чорний, білий; - за допомогою вчителя використовує трафарети, шаблони, опорні точки під час малювання; - за допомогою шаблонів та опорних точок зображує предмети різноманітної (круглої 	<p>Формування слухо-зоро-вібраційного відчуття та сприймання.</p> <p>Формування вміння розпізнавати прямі вертикальні та прямі горизонтальні, похилі, хвилясті, дугоподібні, замкнуті кругові лінії, їх напрями (вверх, вниз).</p> <p>Формування вміння розпізнавати форми предметів та їх кольори на малюнку.</p> <p>Засвоєння назв предметів у процесі образотворчої діяльності.</p> <p>Формування вміння утримувати інформацію протягом уроку щодо поетапного виконання завдань.</p> <p>Формування довільної пам’яті на основі вивчення різних ліній, форм та кольорів.</p> <p>Формування мисленневих операцій порівняння на основі розрізнення різних ліній, форм, розмірів та кольорів.</p> <p>Формування наочно-дійового мислення в процесі користування навчальним приладдям.</p> <p>Формування наочно-образного мислення в процесі послідовного та поетапного виконання завдань.</p>

	<p>формою предметів, що складаються з декількох частин „пара вишеньок”, „гілка калини”, „китиця винограду”, „намисто”, „ялинка” (на вибір вчителя).</p> <p><i>Мовленнєвий матеріал:</i> аркуш паперу, олівець, крапка, лінія, дощ, гумка, коло, м'яч, трикутник; малювати.</p> <p>Декоративне малювання <i>Орієнтовна тематика</i></p>	<p>та трикутної) форми; - за допомогою вчителя малює різні за формою та розміром предмети; - відповідає на запитання вчителя до малюнків „Що це?” жестом, словом, дактилем; - повторює за вчителем назви навчального приладдя.</p> <p>Учень:</p>	<p>Формування мовлення в процесі засвоєння програмного мовленнєвого матеріалу. Формування уваги в процесі виконання завдань. Формування диференційованих рухів пальців і кисті руки.</p>
2	<p>Малювання геометричного орнаменту зі зразка за допомогою опорних точок (трикутники зафарбовують у контрастні кольори).</p>	<p>визначає структуру візерунка (повторення, чергування елементів); - користується трафаретами-мірками;</p>	<p>Формування довільної форми відчуття на основі кольоросприймання та кольоророзрізнення. Формування пам'яті на основі повторення та вивчення нового матеріалу.</p>
2	<p>Малювання візерунка у колі (коло – готова форма).</p>	<p>найпростішого орнаменту з рослинних та геометричних форм;</p>	<p>Формування предметних уявлень про об'єкти та предмети малювання, які використовуються у практичній діяльності.</p>
2	<p>Малювання в смузї візерунка для закладки.</p>	<p>- розташовує за зразком елементи декоративного оформлення на аркуші паперу чи у готовій геометричній формі;</p>	<p>Формування уявлень про послідовність роботи під час малювання.</p>
1	<p>Малювання візерунка із геометричних елементів.</p>	<p>у готовій геометричній формі;</p>	<p>Формування наочно-образного мислення в процесі визначення структури візерунка та послідовності виконання образотворчих завдань.</p>
1	<p>Малювання візерунка з рослинних елементів за зразком.</p>	<p>- зафарбовує елементи орнаменту двома кольорами, додержуючи контурів;</p>	<p>Посилення мовленнєвої регуляції на основі відтворення дитиною мовленнєвого матеріалу передбаченого</p>
2	<p>Малювання декоративної композиції “Подарунок до Дня 8 Березня”.</p>	<p>- повторює за вчителем</p>	

	<p><i>Мовленнєвий матеріал:</i> малюнок, колір, закладка, візерунок, подарунок; обводить, розфарбовувати.</p>	<p>мовленнєвий матеріал; - називає об'єкти та предмети вивчення словом, жестом, дактилем.</p>	<p>програмою. Збагачення активного і пасивного словника назвами предметів та об'єктів малювання. Формування уваги в процесі виконання завдань. Формування позитивних рис характеру (цілеспрямованість, самостійність, працьовитість, дисциплінованість, доброзичливість) у навчально-практичній діяльності.</p>
	<p>Малювання з природи <i>Орієнтовна тематика</i></p>	<p>Учень:</p>	<p>Формування сприймання предметів та об'єктів малювання.</p>
2	<p>Малювання з природи фруктів та овочів (яблуко, помідор, огірок, морква).</p>	<p>- за допомогою вчителя визначає та аналізує основні особливості наочно сприйнятого матеріалу: форму, розмір, забарвлення;</p>	<p>Розвиток слухо-зоро-вібраційного сприймання звернень вчителя, найбільш вживаних слів, фраз, речень.</p>
2	<p>Малювання з природи осіннього листя. Осінь.</p>	<p>- дотримується певної послідовності під час малювання;</p>	<p>Формування довільної пам'яті на основі вивчення об'єктів та предметів малювання.</p>
3	<p>Малювання з природи іграшки зайчика, ведмедика (на вибір вчителя). Частина тіла: голова, тулуб, лапи, ноги, хвіст.</p>	<p>- передає в малюнку основні характерні риси предмета чи об'єкта;</p>	<p>Формування емоційно-образної пам'яті на основі відтворення знайомих об'єктів та предметів у процесі малювання.</p>
3	<p>Малювання з природи шкільних меблів: стіл, стілець, ліжка, шафа (на вибір вчителя).</p> <p><i>Мовленнєвий матеріал:</i> Яблуко, помідор, огірок, морква, іграшка (голова, тулуб,</p>	<p>- акуратно зафарбовує зображення; - повторює за вчителем назви предметів та об'єктів малювання; - повідомляє за допомогою</p>	<p>Формування зорових уявлень. Формування понять на основі усвідомлення суттєвих ознак предметів та об'єктів малювання. Розвиток мови та мовлення на основі</p>

	<p>лапи, ноги, хвіст), меблі (стіл, стілець, ліжко, шафа); осінь, листя; взяти, давати.</p> <p>Тематичне малювання <i>Орієнтовна тематика</i></p> <p>2 Малювання за темою „Ялинка”. Зима.</p> <p>2 Малювання тематичної композиції „Букет квітів”. Весна.</p> <p>2 Малювання тематичної композиції „Райдуга-дуга”. Літо. <i>Мовленнєвий матеріал:</i> ялинка, квітка, букет, райдуга, зима, весна, літо.</p>	<p>мовлення, жестової мови або дактиля про завершення роботи.</p> <p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - під керівництвом вчителя дотримується певної послідовності під час відтворення тематичного матеріалу; - розуміє і виконує завдання вчителя; - порівнює свій малюнок зі зразком; - за допомогою вчителя знаходить положення аркуша залежно від форми і розмірів зображуваних об’єктів; - за допомогою вчителя розташовує зображення предметів та об’єктів на аркуші паперу; - визначає й відтворює розміри і забарвлення предметів та їх частин; - повідомляє про виконану 	<p>формування активного та пасивного словника. Розвиток інтересу до художньо-творчої діяльності. Формування позитивного ставлення до практичної образотворчої діяльності.</p> <p>Формування слухо-зоро-вібраційного сприймання. Формування вміння визначати форму, розмір, кольори предметів. Формування пам’яті на основі повторення та вивчення нового матеріалу. Формування емоційно-образної пам’яті на основі засвоєння тематичного матеріалу. Формування уявлень про пори року та їх основні кольори. Формування мовленнєвого повідомлення про виконану дію. Формування довільної уваги в процесі образотворчої діяльності. Формування естетичних почуттів та емоційного ставлення до прекрасного у мистецтві. Формування позитивного інтересу до образотворчого мистецтва. Формування вольових та моральних</p>
--	---	---	--

		роботу з опорою на жестову мову, дактиль або словесну інструкцію.	рис характеру (самостійність, наполегливість, організованість, дисциплінованість). Розвиток диференційованих рухів кисті і пальців руки, уміння володіти рукою і підпорядковувати рух руки контролю ока. Формування позитивного ставлення до образотворчої діяльності.
--	--	---	--

Орієнтовні досягнення учнів на кінець року:

- за допомогою вчителя розрізняти основні геометричні фігури і тіла (коло, трикутник);
- за допомогою вчителя розрізняти види і типи ліній (пряма, похила, хвиляста, дугоподібна, замкнута кругова);
- за допомогою вчителя розрізняти кольори: червоний, жовтий, зелений, синій, чорний, білий;
- під керівництвом вчителя організувати своє робоче місце;
- під керівництвом вчителя користуватися відповідним навчальним приладдям;
- за допомогою вчителя сприймати особливості наочно сприйнятого матеріалу: форму, будову складових частин, їх взаємне розташування, забарвлення;
- під керівництвом вчителя дотримуватися послідовності роботи під час малювання;
- за допомогою вчителя аналізувати прості предмети і об'єкти, орнаменти з рослинних та геометричних форм, сюжет зображення, дотримуючись при цьому певної послідовності;
- за допомогою вчителя проводити прямі вертикальні, горизонтальні, похилі, дугоподібні, замкнуті кругові лінії графічними інструментами, пензлем;
- за допомогою вчителя зображувати предмети круглої та трикутної форми;
- за допомогою вчителя підбирати кольори залежно від змісту зображення;
- дотримуватися напрямку штрихів під час фарбування малюнку (вгору - вниз, зліва - направо, навскіс);

- користуватися трафаретами, шаблонами, опорними точками під час малювання;
- за допомогою вчителя орієнтуватися на площині аркуша паперу; визначати зображення стосовно аркуша паперу;
- посилено відтворювати в малюнках під керівництвом вчителя основну форму предметів та елементи декоративного оформлення, їх будову, розмір, взаємне розташування, забарвлення, розмір;
- за допомогою вчителя називати об'єкти та предмети малювання та власні дії жестом, словом, дактилем;
- за питаннями та допомогою вчителя повідомити про виконання практичного завдання;
- емоційно відгукуватися на прояви прекрасного в оточуючій дійсності, предметному світі;
- проявляти позитивне ставлення до образотворчої діяльності, акуратність в роботі.

2 клас

(35 год.; 1 год.на тиждень)

Пор №	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1	2	3	4	5
1.	-	Основи образотворчого мистецтва (протягом року)		
		<p>Образотворчі засоби. Крапка. Штрих. Лінія. Види й типи ліній (пряма вертикальна, пряма горизонтальна, похила, хвиляста, дугоподібна, кругова замкнута, довга, коротка), їх виражальні можливості.</p> <p>Колір як образотворчий засіб. Червоний, синій, зелений, жовтий, коричневий, чорний, білий кольори. Розрізнення та використання кольорів.</p> <p>Форма. Круглі, прямокутні та трикутні форми предметів та об'єктів.</p> <p>Побудова предметів та їх розміри.</p> <p>Простір. Просторові</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою вчителя розрізняє і називає форми округлих, прямокутних та трикутних предметів, види і типи ліній; - розрізняє кольори: червоний, синій, зелений, жовтий, коричневий, чорний, білий; - називає об'єкти, предмети малювання, навчальне приладдя та власні дії за допомогою жестової мови, дактиля та мовлення; - повідомляє про виконання завдання за допомогою мовлення, жестової мови та 	<p>Корекція слухо-зоро-вібраційного сприймання, окоміру, координації рухів руки та ока.</p> <p>Формування сприймання на основі визначення головних та другорядних ознак зображуваних предметів та відтворення їх в процесі малювання.</p> <p>Удосконалення просторового орієнтування на площині аркуша паперу.</p> <p>Формування вміння розпізнавати та порівнювати образотворчі засоби, кольори, форми та навчальне приладдя.</p> <p>Формування емоційно-образної пам'яті на основі відтворення об'єктів та предметів малювання.</p> <p>Формування довільної пам'яті на основі вивчення форм, кольорів,</p>

	<p>відношення (угорі, унизу, поруч, біля, посередині).</p> <p>Композиція. Розташування предметів та об'єктів.</p> <p>Орієнтування на площині аркуша паперу та у готовій геометричній формі (смuzі, прямокутнику, колі).</p> <p>Матеріально-технічні засоби:</p> <ul style="list-style-type: none"> - білий папір різного формату (A4, A3, A2) та різної щільності; - індивідуальні дошки для малювання; - „куток творчості” (на стіну прикріплюється лист цупкого паперу (можна використати шматок шпалер), на якому учні мають змогу самостійно малювати олівцями, фломастерами, маркерами тощо або виконувати колективні роботи під керівництвом вчителя); - смужки тонованого та білого тонкого паперу або картону; - набори кольорових олівців (12 шт.), фломастерів, маркерів; - ілюстрації до літературних творів, зокрема, казок; 	<p>дактиля;</p> <ul style="list-style-type: none"> - під керівництвом учителя дотримується послідовності виконання художньо-образотворчих завдань; - орієнтується на площині аркуша паперу, у готовій геометричній формі (смuzі, прямокутнику, колі) відповідно до інструкції вчителя: посередині, зверху, знизу, праворуч, ліворуч, проміж; - користується орієнтирами, що подав учитель, або опорними точками і у відповідності з ними розташовує зображення на аркуші паперу; - на елементарному рівні від руки відображає в малюнках основну форму предметів та їх забарвлення; - визначає потрібні кольори залежно від змісту зображення і називає їх; - перевіряє правильність виконання зображення шляхом порівняння результату з натурою або зразком. 	<p>тощо.</p> <p>Збагачення наочних уявлень про форми, забарвлення предметів, будову складових частин, їх розмір.</p> <p>Формування понять на основі усвідомлення суттєвих ознак об'єктів, предметів та явищ реального світу.</p> <p>Формування та розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення на основі аналізу та порівняння істотних ознак об'єкта, порівняння власних малюнків з натурою або зразком.</p> <p>Розвиток мови та мовлення на основі формування активного і пасивного словника.</p> <p>Розвиток регулюючої функції мовлення на основі виконання практичних завдань, розумінні інструкцій та словесних вказівок.</p> <p>Формування слухо-зорової уваги в процесі мовлення вчителя.</p> <p>Розвиток зосередженості й стійкості уваги.</p> <p>Формування естетичного ставлення до образотворчого мистецтва.</p> <p>Формування інтересу до образотворчої діяльності.</p> <p>Формування знань, умінь та навичок</p>
--	--	---	---

		- таблиці, плакати, листівки, фотографії, іграшки, моделі, муляжі, природний матеріал тощо (на вибір вчителя).		<p>необхідних для виконання практичних дій.</p> <p>Формування вміння користуватися звукопідсилювальною апаратурою індивідуального та групового використання.</p> <p>Формування навичок наслідування дій вчителя (артикулювання, дактилювання, предметні дії тощо).</p> <p>Розвиток графічних навичок.</p> <p>Формування позитивних рис характеру необхідних для виконання завдань (самостійність, акуратність, дисциплінованість, організованість, працьовитість, бережливе ставлення до навчального приладдя) в процесі образотворчої діяльності.</p> <p>Посилення мотивації практичної діяльності на основі опанування способів її виконання.</p>
2.	35	Образотворча діяльність		
		<p>Декоративне малювання <i>Орієнтовна тематика</i></p> <p>2 Малювання орнаменту з квітів і листя в смузі. Весна.</p> <p>2 Малювання різнокольорових прапорців.</p>	<p>Учень:</p> <p>- має уявлення про структуру візерунка (повторення, чергування елементів), його форму, забарвлення;</p> <p>- за зразком створює</p>	<p>Формування сприймання на основі обстеження, вміння порівнювати і запам'ятовувати назви предметів та їх властивості.</p> <p>Розвиток пам'яті в процесі повторення та заучування нового</p>

	2	<p>Малювання геометричного орнаменту в трикутнику (отримані трикутники розфарбувати кольоровими олівцями).</p> <p>2 Малювання візерунка у колі “Прикрасимо посуд” (коло – готова форма). Тарілка.</p> <p>2 Малювання геометричного орнаменту у смузі „Килимок”.</p> <p>2 Малювання візерунка в трикутній формі “Хусточка для мами” (трикутник – готова форма).</p> <p>2 Малювання візерунка “Прикрасимо скатертину” у прямокутнику.</p> <p><i>Мовленнєвий матеріал:</i> прапорець, трикутник, тарілка, прямокутник, килимок, хусточка, квіти, скатертина; повторювати, створювати.</p>	<p>візерунок із геометричних фігур (кола, трикутника та прямокутника) у смузі, дотримуючись чергування або повторення за формою і забарвленням;</p> <p>- за допомогою вчителя розрізняє і називає геометричні фігури;</p> <p>- за зразком складає прості візерунки з рослинних елементів у смузі, прямокутнику, колі;</p> <p>- наслідуючи мовлення вчителя називає об’єкти та предмети малювання;</p> <p>- повідомляє про виконання завдання (жестом, словом, дактилем).</p>	<p>матеріалу.</p> <p>Формування уявлень про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - декоративне малювання та його окремі елементи: повторення і чергування; - елементарні виражальні можливості декоративної композиції, а саме, про її організацію в замкненій геометричній фігурі (прямокутнику, трикутнику, колі) та про основи техніки стилізації рослинних елементів. <p>Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення у процесі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - малювання візерунка; - порівняння елементів візерунка між собою за формою, кольором, розташуванням; - оцінки власного малюнка. <p>Відтворення дитиною програмного мовленнєвого матеріалу та повідомлення про виконану дію.</p> <p>Формування та розвиток довільної уваги.</p> <p>Формування естетичних почуттів (доброзичливість, щирість, чесність, емоційність).</p> <p>Формування інтересу до виробів декоративно-прикладного мистецтва.</p>
--	---	--	--	--

				Закріплення знань, умінь, прийомів та навичок декоративного малювання.
		<p>Малювання з природи <i>Орієнтовна тематика</i></p>	Учень:	<p>Формування слухо-зорового і тактильного відчуття та сприймання на основі формування перцептивних дій (умінь обстежувати предмети за формою, забарвленням, розміром, розташуванням у просторі).</p> <p>Формування емоційно-естетичного сприймання лінійних зображень.</p> <p>Формування пам'яті у процесі вивчення нового матеріалу.</p> <p>Корекція просторових уявлень.</p> <p>Розвиток пізнавальної спрямованості на встановлення зв'язків між складовими частинами зображуваних предметів (“Що це?”, “Скільки частин у предметі?”, “Яка частина основна? Чому? Якої форми складові частини? тощо”).</p> <p>Формування мислення на основі групування предметів та їх класифікації.</p> <p>Формування мисленнєвої операції порівняння.</p> <p>Формування наочно-образного мислення на основі визначення послідовності виконання художньо-образотворчих завдань.</p>
1	Малювання з природи овочів (помідор, огірок).	- у певній послідовності аналізує основні особливості наочно-сприйнятого матеріалу за запитаннями вчителя;	- за допомогою вчителя під час зафарбовування підбирає кольори відповідно до природи;	
1	Малювання з природи фруктів (лимон, апельсин) на аркуші паперу.	- порівнює власний малюнок зі зразком;	- за допомогою вчителя називає об'єкти та предмети малювання, їх кольори жестом, словом, дактилем;	
2	Малювання з природи грибів.	- використовує для визначення форми предмета опорні, допоміжні рухи (обведення контуру перед малюванням);	- повідомляє про виконання дії за допомогою мовлення, дактиля, жестової мови.	
2	Малювання з природи гілки ялинки та ялинкових прикрас.			
2	Малювання з природи моделі будиночка (лінійний малюнок, що поєднує в собі геометричні форми прямокутника й трикутника).			
2	Малювання з природи посуду (тарілка, чашка, ложка).			
2	Малювання з природи одягу (сорочка, шкільна форма (за вибором вчителя)).			
	<p><i>Мовленнєвий матеріал:</i></p> <p>Лимон - жовтий, помідор – червоний, огірок – зелений; гриб – коричневий; посуд: тарілка, чашка, ложка; будинок, одяг;</p> <p>підбирати, використовувати.</p>			

				<p>Формування понять про ознаки предметів в процесі практичної діяльності.</p> <p>Розвиток мови та мовлення в процесі формування активного та пасивного словника.</p> <p>Розвиток інтересу до художньо-образотворчої діяльності.</p> <p>Формування позитивного ставлення до практичної образотворчої діяльності.</p> <p>Формування знань про елементарні особливості будови тварин.</p> <p>Удосконалення операційно-технічної сторони малювання з натури.</p>
		<p>Тематичне малювання <i>Орієнтовна тематика</i></p>		
1	Малювання за темою „Спогади про літо”. Ознайомлення з жанром образотворчого мистецтва „пейзаж”.	Учень: - за допомогою вчителя аналізує сюжет зображення, встановлює зв’язки; - розпізнає в художніх творах або репродукціях зображення знайомих предметів, об’єктів, явищ, тварин, рослин;	Розвиток аналітико-синтетичного сприймання творів живопису. Розвиток сприймання мовлення вчителя. Формування вміння розпізнавати і порівнювати кольори.	
2	Малювання тематичної композиції „Ходить гарбуз по городу”. Осінь.	- відтворює в малюнку форму знайомих предметів, їх розмір, забарвлення;	Активізація зорової пам’яті, спостережливості, уваги в процесі тематичного малювання.	
2	Малювання тематичної композиції “Сніговик”. Голова: очі, ніс, рот. Зима.	- порівнює предмети та	Розвиток пам’яті у процесі повторення та вивчення нового матеріалу. Формування емоційно-образної	
2	Малювання тематичної			

	2	<p>композиції „В гостях у птахів”. Частини тіла: голова, шия, тулуб, крила, дзьоб. Весна. Малювання ілюстрації до казки „Курочка ряба”.</p> <p><i>Мовленнєвий матеріал:</i> сонце, літо, гарбуз, осінь, сніговик - білий, зима, птах, голова, шия, тулуб, крила, лапки, дзьоб, весна; допомагати.</p>	<p>об’єкти за формою, розміром, кольором та розташуванням у просторі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняє пори року на малюнку за певними ознаками; - розрізняє частини тіла птахів на малюнку; - поєднує предмети в одному малюнку; - за допомогою вчителя відображує просторові відношення предметів та їх частин; - наслідує мовлення вчителя та предметні дії; - за допомогою жестів, мовлення, дактиля повідомляє про виконану дію. 	<p>пам’яті на основі вивчення образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень.</p> <p>Формування уявлень про пори року та їх основні кольори.</p> <p>Формування понять на основі усвідомлення характерних ознак кожної пори року.</p> <p>Оволодіння прийомами розумової діяльності на основі виділення та порівняння істотних ознак художнього образу, встановлення суттєвих ознак.</p> <p>Формування мовленнєвого повідомлення про виконану дію.</p> <p>Формування довільної уваги в процесі образотворчої діяльності.</p> <p>Формування естетичних почуттів та емоційного ставлення до прекрасного у мистецтві.</p> <p>Формування позитивного інтересу до образотворчого мистецтва.</p> <p>Формування знань про особливості побудови тіла птахів.</p> <p>Формування знань, умінь та навичок необхідних для виконання образотворчих завдань.</p> <p>Розвиток уміння правильно розташовувати зображення предметів в одному сюжетному малюнку,</p>
--	---	---	---	--

				<p>поєднуючи їх загальним задумом.</p> <p>Розвиток диференційованих рухів кисті і пальців руки, уміння володіти рукою і підпорядковувати рух руки контролю ока.</p> <p>Розвиток позитивного ставлення до художньо-творчої діяльності.</p>
--	--	--	--	---

Орієнтовні досягнення учнів на кінець року:

- за допомогою вчителя розрізняти основні геометричні форми (коло, трикутник, прямокутник);
- за допомогою вчителя розрізняти види і типи ліній (пряма вертикальна, пряма горизонтальна, похила, хвиляста, дугоподібна, кругова замкнута, довга, коротка);
- за допомогою вчителя розрізняти кольори (червоний, синій, зелений, жовтий, коричневий, чорний, білий);
- за допомогою вчителя організувати своє робоче місце;
- за допомогою вчителя користуватися відповідним навчальним приладдям;
- за допомогою вчителя сприймати особливості матеріалу, сприйнятого наочно: форму, будову складових частин, їх взаємне розташування, просторові відношення, розмір, забарвлення;
- за допомогою вчителя розрізняти структуру візерунка (повторення, чергування елементів);
- за допомогою вчителя дотримуватися послідовності роботи в малюнку;
- за допомогою вчителя порівнювати два предмети за формою, забарвленням, розміром;
- орієнтуватися на площині аркуша паперу, у готовій геометричній формі (смузі, колі, трикутнику, прямокутнику) відповідно до інструкції вчителя: посередині, зверху, знизу;
- користуватися поданими вчителем орієнтирами або опорними точками і у відповідності з ними розташовувати зображення на аркуші паперу;
- проводити лінії в необхідних напрямках, не повертаючи при цьому аркуш паперу;
- відтворювати в малюнках форму прямокутних, круглих, трикутних предметів та об'єктів, їх просторові відношення, розмір, забарвлення;
- за допомогою вчителя контролювати правильність виконаного зображення шляхом порівняння результату з натурою або зразком;
- порівнювати предмети, об'єкти, явища, тварин, рослин у художніх творах (або репродукціях) за формою, забарвленням, розміром зображення під керівництвом учителя;
- за допомогою вчителя називати об'єкти та предмети малювання;
- за питаннями та допомогою вчителя повідомити про виконання практичного завдання жестом, словом, дактилем;
- на елементарному рівні висловлювати емоційно-естетичне ставлення до прекрасного в оточуючій дійсності, предметному світі.

3 клас

(35 год.;1 год. на тиждень)

Пор №	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1.	-	Основи образотворчого мистецтва		
		<p>Образотворчі засоби. Крапка.</p> <p>Штрих. Лінія, її виражальні можливості. Види і типи ліній.</p> <p>Контурна лінія.</p> <p>Колір як образотворчий засіб. Червоний, синій, зелений, жовтий, коричневий, чорний, білий кольори. Розрізнення та використання кольорів.</p> <p>Форма. Особливості предметів та об'єктів круглої, трикутної, прямокутної та квадратної форми.</p> <p>Будова предметів та об'єктів, їх розміри, пропорції та характерні особливості.</p> <p>Простір. Основні просторові</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою вчителя розрізняє форми круглих, трикутних, прямокутних та квадратних предметів, види й типи ліній; - за допомогою вчителя розпізнає і називає кольори; - називає за допомогою вчителя об'єкти та предмети малювання, навчальне приладдя тощо; - повідомляє про виконання завдання за допомогою жестової мови, мовлення та дактиля; - під керівництвом вчителя визначає послідовність побудови малюнка; 	<p>Розвиток слухо-зоро-вібраційного сприймання мовлення вчителя.</p> <p>Стимулювання кольоросприймання, окоміру, уваги до характерних елементів предмета.</p> <p>Формування та сприймання жестової мови.</p> <p>Створення умов для розвитку слухо-зорової пам'яті, зосередженості, почуття пропорційності в зображенні предметів.</p> <p>Формування та розвиток довільної пам'яті на основі вивчення кольорів, форм, тощо.</p> <p>Уточнення уявлень про форму, забарвлення предметів, розмір, будову складових частин, їх просторові</p>

		<p>орієнтири (над, під, угорі, унизу, поруч, біля, зліва, справа, посередині, проміж, тощо).</p> <p>Композиція. Рівномірне розташування об'єктів на малюнку.</p> <p>Орієнтування на площині аркуша паперу, у готовій геометричній формі (колі, трикутнику, прямокутнику, смузі, квадраті).</p> <p>Матеріально-технічні засоби:</p> <ul style="list-style-type: none"> - білий папір різного формату (A4, A3, A2) та різної щільності; - дошка настінна для малювання крейдою; - індивідуальні дошки для малювання; - “куток творчості” (на стіну прикріплюється лист цупкого паперу, на якому учні мають змогу самостійно малювати олівцями, фломастерами, маркерами тощо або виконувати колективні роботи під керівництвом вчителя); - смужки тонованого та білого паперу, картону; - набори білої та кольорової 	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою вчителя орієнтується на площині аркуша паперу й у готовій геометричній формі; - за інструкцією вчителя знаходить верхній, нижній правий і лівий кути аркуша; - розташовує зображення на аркуші паперу; - за запитаннями вчителя оцінює свої роботи, відмічає у них позитивні якості та недоліки, відповідність зразку. 	<p>відношення, про правила користування навчальним приладдям.</p> <p>Розвиток наочно-дійового мислення у процесі користування навчальним приладдям.</p> <p>Розвиток наочно-образного мислення у процесі визначення послідовності виконання художньо-образотворчих завдань.</p> <p>Розвиток супроводжуючої (шляхом називання послідовності дій, що виконуються) та регулюючої (розуміння інструкцій, виконання словесних вказівок, прийняття вербальної допомоги) функцій мовлення.</p> <p>Розвиток довільної уваги у процесі виконання завдань.</p> <p>Розвиток естетичних почуттів до мистецтва.</p> <p>Розвиток особистісних якостей: наполегливість, вміння працювати самостійно й у колективі.</p> <p>Формування знань, умінь та навичок виконання малюнка у певній послідовності, правильного розміщенні об'єктів та їх частин на аркуші паперу у відповідності до розміру, форми і кольору.</p>
--	--	---	--	---

		<p>крейди, - набори кольорових олівців (12 шт.), фломастерів, маркерів; - гуаш, набори пензликів різної ширини та різного діаметру; - склянки для пензликів, олівців, палітра; - репродукції творів візуального мистецтва; - ілюстрації до літературних творів, зокрема казок; - твори декоративно-прикладного мистецтва; - таблиці, плакати, листівки, фотографії, іграшки, моделі, муляжі, природний матеріал, тощо (на вибір вчителя). (Протягом року)</p>		<p>Формування уміння користуватися звукопідсилювальною апаратурою індивідуального та групового використання. Формування навички самостійно добирати кольори до малюнку.</p>
2.	35	Образотворча діяльність		
		<p>Декоративне малювання <i>Орієнтовна тематика</i></p> <p>2 Малювання в смузі візерунка з гілочок та листя.</p> <p>2 Малювання шахового орнаменту в квадраті.</p> <p>2 Малювання орнаменту в смузі (сніжинки й гілочки ялинки).</p>	<p>Учень:</p> <p>- за допомогою та запитаннями вчителя визначає структуру візерунка (повторення, чергування елементів), форму, забарвлення окремих частин; - складає візерунок із геометричних та рослинних</p>	<p>Розвиток довільного сприймання творів декоративного малювання. Розвиток пам'яті у процесі вивчення особливостей декоративного малювання. Розвиток уявлень виражальні можливості декоративної композиції (підпорядкованості форми та розміру</p>

2	Малювання візерунка для ялинкової іграшки.	елементів в смузї й квадраті; - використовує осьові лінії під час малювання візерунка у квадраті;	елементів композиції). Розвиток мовлення у процесі виконання практичних завдань, розумінні інструкцій та словесних вказівок.
2	Закладка з геометричними фігурами.	- за зразком і допомогою вчителя розташовує декоративні елементи на аркуші паперу;	Розвиток інтересу до народної творчості.
2	Малювання орнаменту з рослинних елементів у смузї.	- називає об'єкти та предмети декоративного малювання, їх кольори;	Відпрацювання композиційних навичок у процесі виконання декоративних робіт.
2	Декоративне оформлення кришки (у формі квадрата) для шкатулки (малювання візерунка із квадратів). <i>Мовленнєвий матеріал:</i> гілка, листок, квадрат, ялинка - зелена, сніжинка - біла; відміряти, ставити крапку, проводити лінію.	- повідомляє про виконання завдання жестом, словом, дактилем.	Розвиток здатності працювати зі зразком, словесною інструкцією та уявою. Розвиток дрібної моторики під час малювання.
2	Малювання з природи Орієнтовна тематика Малювання з природи натюрморту “Фрукти у вазі” (яблука, груші, сливи тощо).	Учень: - під керівництвом вчителя аналізує основні особливості наочно сприйнятого матеріалу, дотримуючись певної послідовності;	Розвиток аналітико-синтетичного сприймання на основі поетапного визначення головних та другорядних складових частин зображуваних предметів та їх основних ознак.
2	Малювання з природи „Овочі в корзині” (помідори, огірки, перець, морква тощо).	- зображує предмети квадратної, прямокутної, круглої та трикутної форми, передаючи їх характерні особливості;	Сприймання настанов вчителя в усній, дактильній, жестовій мові.
2	Ознайомлення з жанром образотворчого мистецтва „натюрморт”. “Яке дерево листочок загубило?” Малювання з природи	- під час забарвлення використовує різні кольори; - за допомогою вчителя	Розвиток пам'яті на основі відтворення предметів з природи. Уточнення уявлень про особливості предметів симетричної форми та техніку їх малювання. Розвиток мислення на основі

	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>	<p>осіннього листа.</p> <p>Малювання з натури іграшкового будиночка (лінійний малюнок, що поєднує в собі геометричні форми квадрата й трикутника).</p> <p>Малювання з натури весняної квітки (кульбаба, тюльпан, нарцис тощо).</p> <p>Малювання з натури годинника.</p> <p>Малювання з натури іграшки-півника (або іншої іграшки на вибір вчителя).</p> <p><i>Мовленнєвий матеріал:</i> фрукти: яблуко, груша, слива; овочі: огірок -зелений, помідор - червоний, морква, перець; будиночок; годинник, півник; кульбаба - жовта, нарцис - жовтий, тюльпан – червоний або жовтий.</p>	<p>називає предмети та об'єкти малювання з натури;</p> <p>- використовує жестову мову, мовлення та дактиль, щоб повідомити про виконання дії.</p>	<p>аналізу наочно сприйнятого матеріалу, порівняння об'єктів, предметів та їх складових частин за подібністю і відмінністю.</p> <p>Розвиток мови та мовлення у процесі збагачення словника назвами предметів та об'єктів малювання.</p> <p>Розвиток графічних навичок.</p> <p>Формування вміння контролювати власну образотворчу діяльність відповідно до зразка.</p> <p>Розвиток позитивних рис характеру (самостійність, акуратність) під час практичної діяльності.</p>
	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>	<p>Тематичне малювання <i>Орієнтовна тематика</i></p> <p>Малювання тематичної композиції „Рибки в акваріумі”.</p> <p>Малювання тематичної композиції „Казкові звірята”.</p> <p>Малювання за темою „Наш</p>	<p>Учень:</p> <p>- під керівництвом вчителя аналізує сюжет зображення, дотримуючись певної послідовності;</p> <p>- порівнює предмети та</p>	<p>Розвиток сприймання мовлення вчителя на слухо-зоровій основі.</p> <p>Формування слухо-зорових уявлень на основі тематичного малювання.</p> <p>Розвиток наочно-образної пам'яті.</p> <p>Збагачення уявлень про</p>

	1	<p>клас”. Меблі класу (стіл, парта, стілець, шафа, дошка тощо).</p> <p>Малювання тематичної композиції „Дош”. <i>Мовленнєвий матеріал:</i> риба, акваріум, дош; меблі класу: стіл, парта, стілець, дошка, шафа; поєднувати.</p>	<p>об’єкти за формою, розміром, розташуванням у просторі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає предмети та об’єкти малювання, їх форми; - відтворює в малюнку основну форму знайомих предметів, їх розмір, забарвлення; - поєднує предмети в одному сюжетному малюнку; - під час малювання використовує весь аркуш паперу; - повідомляє про виконання дії жестом, словом, дактилем. 	<p>виражальні можливості кольору: свідомий вибір певної гами для передавання “настрою” і “стану” зображуваного.</p> <p>Формування понять на основі групування предметів та їх класифікації.</p> <p>Розвиток словесної, дактильної, жестової мови в процесі навчання.</p> <p>Автоматизація правильної вимови звуків під час відповіді на запитання вчителя.</p> <p>Розвиток супроводжуючого та звітуючого мовлення.</p> <p>Розвиток спостережливості та уваги.</p> <p>Активізація художньо-естетичних знань, умінь та навичок про композицію, тональні й просторові відношення у процесі малювання.</p> <p>Розвиток позитивного ставлення до тематичного малювання.</p>
--	---	---	--	--

Орієнтовні досягнення учнів на кінець року:

- за допомогою вчителя розрізняти основні геометричні фігури і форми (круг, трикутник, прямокутник, квадрат);
- за допомогою вчителя розрізняти і називати кольори;
- за допомогою вчителя розрізняти принципи декоративного малювання (повторення, чергування елементів, симетрія);
- під керівництвом вчителя використовувати можливості кольору;
- за допомогою вчителя користуватися аквареллю;
- за допомогою вчителя аналізувати основні особливості наочно сприйнятого матеріалу, структуру візерунка, сюжет зображення та намічати послідовність побудови малюнка;
- за допомогою вчителя порівнювати декілька предметів за формою, розміром, забарвленням, розташуванням у просторі;
- під керівництвом вчителя орієнтуватися на площині аркуша паперу, у готовій геометричній формі (смuzі, квадраті, колі);
- під керівництвом вчителя композиційно правильно розташовувати зображення на аркуші паперу;
- за допомогою вчителя ділити аркуш паперу на дві й чотири рівні частини;
- за допомогою вчителя зображувати предмети квадратної, прямокутної, круглої та трикутної форми, передаючи їх характерні особливості;
- за допомогою вчителя складати візерунок із геометричних та рослинних елементів у смuzі й квадраті (за зразком);
- за допомогою вчителя використовувати осьові лінії під час малювання візерунка у квадраті та зображення плоских предметів симетричної форми;
- за допомогою вчителя називати об'єкти та предмети малювання;
- за питаннями та допомогою вчителя повідомити про виконання практичного завдання жестом, словом, дактилем;
- аналізувати за допомогою вчителя свої роботи, відмічати в них позитивні якості й недоліки;
- висловлювати емоційно-особистісне ставлення до творів мистецтва.

4 клас

(35 год.; 1 год. на тиждень)

Пор №	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1.	-	Основи образотворчого мистецтва		
		<p>Образотворчі засоби. Крапка. Штрих. Лінія, її виражальні можливості. Види і типи ліній. Контурна лінія.</p> <p>Колір як образотворчий засіб. Розрізнення та використання кольорів.</p> <p>Форма. Особливості предметів та об'єктів круглої, трикутної, прямокутної та квадратної форми.</p> <p>Конструкція предметів та об'єктів, їх розміри, пропорції та характерні особливості.</p> <p>Композиція. Композиційний центр. Рівномірне розташування об'єктів. Орієнтування на площині аркуша паперу, у готовій геометричній формі (смугі, квадраті, колі).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - під керівництвом учителя визначає основні образотворчі засоби (форма, елементи композиції, симетрія, просторові відношення, колір); - класифікує основні геометричні форми та види і типи ліній; - за допомогою вчителя визначає послідовність роботи під час малювання; - у відповідності з розмірами аркуша паперу правильно визначає форму і розмір зображуваних предметів; - вибирає кольори залежно від змісту зображення; - дотримується правил 	<p>Корекція слухо-зорового сприймання, окоміру, координації рухів руки.</p> <p>Формування довільного сприймання форм та кольорів у творах живопису.</p> <p>Розвиток аналітико-синтетичного сприймання на основі визначення й узагальнення головних ознак зображуваних предметів, їх диференціація.</p> <p>Розвиток пам'яті та її мобілізаційна готовність на основі вміння повторювати і пригадувати вивчений матеріал.</p> <p>Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення на основі аналізу ознак предметів і явищ за формою, розміром, кольором, порівняння малюнків з натурою або зразком.</p> <p>Розвиток мови і мовлення у процесі</p>

	<p>Матеріально-технічні засоби:</p> <ul style="list-style-type: none"> - білий папір різного формату (A4, A3, A2) та різної щільності; - дошка настінна для малювання крейдою; - індивідуальні дошки для малювання; - “куток творчості” (на стіну прикріплюється лист цупкого паперу, на якому учні мають змогу самостійно малювати олівцями, фломастерами, маркерами тощо або виконувати колективні роботи під керівництвом вчителя); - смужки тонованого та білого паперу, картону; - набори білої та кольорової крейди; - набори кольорових олівців, фломастерів, маркерів; - гуаш, акварельні фарби; - набори пензликів різної ширини та діаметру; - склянки для пензликів, фарби, палітра; - репродукції творів візуального мистецтва; - ілюстрації до літературних творів; 	<p>користування аквареллю та пензликами,</p> <ul style="list-style-type: none"> - порівнює продукти образотворчої діяльності зі зразком; - за питаннями вчителя аналізує свої роботи й роботи інших учнів; - називає об’єкти та предмети малювання, форми, кольори, навчальне приладдя; - повідомляє про виконання роботи за допомогою жестів, мовлення та дактиля. 	<p>формування активного і пасивного словника.</p> <p>Розвиток супроводжуючої та регулюючої функції мовлення при виконанні практичних завдань, розумінні інструкцій та словесних вказівок вчителя.</p> <p>Розвиток довільної уваги у процесі виконання завдань.</p> <p>Розвиток естетичних почуттів до мистецтва.</p> <p>Розвиток позитивних рис характеру (наполегливість, працьовитість, охайність, уміння працювати самостійно й у колективі).</p> <p>Формування умінь та навичок з малювання зображувати задані об’єкти та предмети у певній послідовності, передаючи правильне їх розміщення, розмір, форму та колір.</p> <p>Розвиток уміння користуватися звукопідсилювальною апаратурою індивідуального та групового використання.</p> <p>Розвиток навички кольорового вирішення малюнка за допомогою основних кольорів.</p> <p>Розвиток навичок використання жестової мови, мовлення та дактиля у</p>
--	---	---	--

		<p>- твори декоративно-прикладного мистецтва; - таблиці, плакати, листівки, фотографії, іграшки, моделі, муляжі, природний матеріал тощо (на вибір вчителя). (Протягом року)</p>		<p>процесі образотворчої діяльності. Формування уміння звертатися за допомогою до педагога, товариша, користуючись словесною мовою, дактилем, природними жестами та жестовою мовою. Розвиток технічних навичок роботи з фарбами. Розвиток позитивного ставлення до навчально-практичної діяльності.</p>
2.	35	Образотворча діяльність		
		<p>Декоративне малювання <i>Орієнтовна тематика</i></p>	<p>Учень:</p>	<p>Розвиток слухо-зоро-вібраційного сприймання мовлення вчителя.</p>
	2	Колективне оформлення вітальної листівки вчителям та вихователям на честь професійного свята.	- за допомогою вчителя визначає структуру візерунка (повторення, чергування елементів), форму, забарвлення окремих частин;	Формування емоційного сприймання власних творів живопису.
	1	Малювання декоративної композиції „Хата”.	- дотримується певної послідовності дій під час малювання візерунка з геометричних та рослинних елементів у прямокутнику та квадраті, користується осьовими лініями;	Розвиток емоційно-образної пам’яті на основі запам’ятовування конкретних предметів, явищ, їх властивостей.
	2	Малювання декоративної композиції до Різдва.	- розташовує візерунок на аркуші симетрично, заповнюючи середину, кути, краї;	Розвиток уявлень про: - виражальні можливості декоративної композиції (організацію композиції у замкненій геометричній фігурі: прямокутнику, квадраті, колі; підпорядкованості форми та розміру елементів композиції);
	2	Декоративне оформлення вітальної листівки до дня народження.		- різноманітність народних мотивів в декоративних композиціях.
	2	Малювання візерунка у колі “Настінна таріль” (за зразком).		
	2	Створення святкової композиції		

	2	<p>до Великодніх свят. Малювання писанок.</p> <p>Малювання в квадраті візерунка з декоративно стилізованих природних форм (наприклад: квіти і метелики).</p> <p><i>Мовленнєвий матеріал:</i> листівка, свято, двері, вікно, стіна, дах, писанка, метелик; розташовувати, домальовувати.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розміщує декоративні елементи в колі на осьових лініях (діаметрах), у центрі й по краях; - зафарбовує окремі елементи орнаменту, додержуючись контурів; - підбирає кольори залежно від змісту зображення; - повторює за вчителем і називає самостійно об'єкти та предмети малювання, їх форми; - повідомляє про виконання завдання за допомогою жестів, мовлення та дактиля. 	<p>Посилення мовленнєвої регуляції на основі відтворення дитиною мовленнєвого матеріалу, інструкцій, завдань, тощо.</p> <p>Закріплення правильної вимови під час говоріння.</p> <p>Корекція вимови під час відповіді на питання вчителя.</p> <p>Розвиток довільної уваги в процесі всіх етапів уроку</p> <p>Формування почуття любові до Батьківщини на основі вивчення та шанування її звичаїв та традицій.</p> <p>Активізація знань про декоративно-прикладне мистецтво в процесі виконання образотворчих завдань.</p> <p>Розвиток моторики руки під час малювання.</p> <p>Формування композиційних навичок у процесі виконання декоративних робіт.</p> <p>Розвиток естетичного ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва.</p>
	2	<p>Малювання з природи <i>Орієнтовна тематика</i> „Які бувають дерева?“ Малювання з природи дерев різної породи.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізує основні особливості наочно сприйнятого матеріалу, дотримуючись певної 	<p>Формування вміння визначати особливості побудови предметів.</p> <p>Розвиток точності та узгодженості рухів руки під час виконання художньо-образотворчих завдань.</p>

2	Малювання з природи м'яча.		<p>послідовності;</p> <p>- зображає предмети круглої, прямокутної, квадратної та трикутної форми;</p> <p>- передає в малюнку будову предмета, форму, пропорції та забарвлення;</p> <p>- користується осьовими лініями під час малювання предметів симетричної форми;</p> <p>- під час малювання предметів об'ємної форми застосовує елементарну світлотінь за допомогою різних способів штрихування (навскіс, за формою).</p>	<p>Розвиток уявлень про плоскі та об'ємні форми предметів і об'єктів.</p> <p>Розвиток інтелектуальних операцій на основі попереднього осмислення особливостей наочно сприйнятого об'єкта і кінцевого результату майбутньої роботи, розуміння різного роду діяльності, здійснення контролю за своєю роботою.</p> <p>Розвиток графічних й живописних навичок.</p> <p>Розвиток позитивного ставлення до малювання з природи.</p>
2	Малювання з природи іграшки-автобуса, вантажівки або машинки (на вибір вчителя).			
2	Малювання з природи прикрас для ялинки.			
2	Малювання з природи людини. Частина тіла: голова, шия, тулуб, руки, ноги.			
2	Малювання з природи предметів симетричної форми (метеликів, жуків). <i>Мовленнєвий матеріал:</i> породи дерев: клен, береза, дуб; м'яч, жук, автобус, машина; частини тіла: голова, шия, тулуб, руки, ноги; виправляти, знаходити.			
2	Тематичне малювання <i>Орієнтовна тематика</i> Малювання тематичної композиції „Золота осінь”.		<p>Учень:</p> <p>- за допомогою вчителя аналізує сюжет зображення, дотримуючись певної послідовності;</p> <p>- правильно розташовує зображення предметів та об'єктів на аркуші паперу, поєднуючи їх загальним змістом;</p> <p>- повторює за вчителем і називає самостійно об'єкти та</p>	<p>Розвиток сприймання мовлення вчителя (інструкції, назви предметів та об'єктів тощо) на слухо-зоровій основі.</p> <p>Розвиток наочно-образної пам'яті в процесі тематичного малювання.</p> <p>Розвиток слухо-зорових уявлень в процесі тематичного малювання.</p> <p>Збагачення уявлень про виражальні можливості кольору: вибір певної гами для передавання „настрою” і „стану” зображуваного.</p>
2	Малювання за темою „Наша школа”.			
2	Малювання тематичної композиції „Зима”.			
2	Малювання за темою „Цвітуть сади”.			
2	Малювання тематичної			

		<p>композиції „Зоряна ніч”. <i>Мовленнєвий матеріал:</i> школа, сад, ніч, зорі, місяць.</p>	<p>предмети малювання, їх форми, кольори; - повідомляє про виконання завдання за допомогою жестів, мовлення та дактиля; - передає в малюнку свої враження від побаченого раніше.</p>	<p>Формування понять про ознаки предметів в процесі їх групування та класифікації. Розвиток мислення на основі формування вмінь виділяти в малюнку головне (сюжетно-композиційний центр) і другорядне, встановлювати зв'язки, порівнювати сюжет із знайомими життєвими явищами, здійснювати контроль за власною образотворчою діяльністю відповідно до засвоєних структур побудови малюнка за темою, висловлювати власне естетичне ставлення. Розвиток словесної, дактильної, жестової мови в процесі навчання. Автоматизація правильної вимови звуків під час відповіді на запитання вчителя, повідомлення про виконану роботу. Формування та засвоєння відповідного мовленнєвого словника. Формування умінь самостійно передавати свої враження від раніше побаченого у сюжетних малюнках. Активізація художньо-естетичних знань та власного досвіду про композицію визначати просторові відношення між об'єктами, їх</p>
--	--	---	--	---

				<p>забарвлення в процесі малювання на задану тему.</p> <p>Посилення позитивного ставлення до тематичного малювання.</p>
--	--	--	--	---

Орієнтовні досягнення учнів на кінець року:

- розрізняти основні геометричні фігури (коло, трикутник, прямокутник, квадрат);
- розрізняти та називати кольори (червоний, жовтий, зелений, синій, коричневий, чорний, білий);
- за допомогою вчителя розрізняти принципи декоративного малювання (повторення, чергування елементів, симетрія);
- під керівництвом учителя користуватися аквареллю та пензлями;
- під керівництвом учителя виявляти основні образотворчі засоби (форма, елементи композиції, симетрія, колір);
- за допомогою вчителя відповідно до розмірів аркуша паперу визначати форму й розмір зображуваних предметів;
- за допомогою вчителя зображувати предмети різної форми у нескладному просторовому положенні;
- під керівництвом учителя користуватися осьовими лініями під час малювання предметів симетричної форми;
- вибирати кольори та їх відтінки залежно від змісту зображення;
- за допомогою вчителя називати об'єкти та предмети малювання;
- за питаннями та допомогою вчителя повідомляти про виконання практичного завдання жестом, словом, дактилем;
- за допомогою вчителя порівнювати продукти образотворчої діяльності з об'єктами та предметами зображення;
- за питаннями вчителя аналізувати свої роботи й роботи інших учнів;
- емоційно відгукуватися на прояви прекрасного в оточуючій дійсності, предметному світі;
- проявляти позитивне ставлення до образотворчої діяльності.